

PRVA DUŽNOST PO ZAVRŠENOJ AKADEMIJI

Po završetku godišnjeg odmora morao sam se javiti radi rasporeda u Komandu Ratne mornarice u Splitu.

Krenuo sam vozom **početkom avgusta 1947. godine**. Tog jutra na **Kolodvoru u Zagrebu** našlo se više nas iz škole. Svi smo bili veseli, raspoloženi. Jedva smo čekali da počnemo sa radom na prvoj dužnosti. Imali smo različite rasporede. Od komandira i komesara čete, pa do komandira vodova. Svi smo bili raspoređeni u mornaričku pešadiju. Kasnije je jedan dio raspoređen na komandirske dužnosti u Vojno pomorsku akademiju. Jedinice su bile na cijeloj obali, od Pule do Boke Kotorske.

U popodnevnim časovima bili smo oko Knina. Osjetili smo veliku vrućinu. Predveče smo stigli u **Split**. Smjestili smo se u razne hotele. Ujutro smo se javili u Komandu RM. Formalnosti oko rasporeda i postavljenje, brzo su obavljene. Poslije toga svako je krenuo put mjesta kolacije jedinice.

Mi koji smo raspoređeni u **Šibenik**, prespavali smo još jednu noć u Splitu. Rano ujutro krenuli smo vozom za Šibenik. Kod Perkovića presjedali smo u lokalni voz za Šibenik.

U Šibeniku smo najprije morali u Komandu Vojno pomorske zone koja je imala sjedište u maloj **uvali Milna** u istočnom dijelu Šibenika. Vrućina je bila nesnosna. Bio sam odjeven u uniformu rađenu za zimu, pa je bilo još toplije. U Komandi VPZ brzo smo obavili sve formalnosti i već oko podne bili smo u Komandi Brigade mornaričke pješadije, koja je bila smještena u **kasarni Šubićevac**.

Javio sam se u političko odjeljenje. Tu je bio na dužnosti **Stevo Kovačević** moj ratni drug. Stevo je u 13. proleterskoj brigadi bio komesar bataljona. Negdje 1945. godine premješten je u Boku Kotorsku, a krajem 1946. godine u Šibenik.

Stevo je bio moje godište, ali stariji po činu. Rodom je iz Like. Početkom rata njegovi su izbjegli u Vojvodinu, a on je sa šesnaest godina otišao u partizanski odred u Lici. Kasnije smo bili zajedno na službi u Boki Kotorskoj. On mi je bio pretpostavljeni. Bio je pomoćnik komandanta VPS za politički rad u činu kapetana bojnog broda. Rano je otišao u penziju i ja sam ga zamijenio na dužnosti u VPS.

Šubićevac je bio na sjevernom dijelu Šibenika. Veliki vojnički logor sa prizemnim zgradama. Danas je fudbalski teren FK Šibenik.

Šibenik je u to vrijeme bio grad od oko trideset hiljada stanovnika. To je veoma stari grad sa mnogo kulturnih spomenika, posebno je vrijedan spomenik katedrala. Šibenik je veoma dobra zaštićena luka, pa je uvijek bio važna ratna luka. Šibenčani su veoma ponosni na svoj grad. Pored remontnog zavoda u Šibeniku je bilo dosta industrijskih objekata. Šibenik je dao mnogo boraca NOR-a.

Uveče je na trgu bila promenada. Sva mladost bi izašla u šetnju. Sa strane bi sjedile tetke, mame i bake i gledale kako se ponašaju njihova djeca, posebno djevojke.

Brzo sam obavio razgovore i formalnosti u Štabu brigade, odnosno u političkom odsjeku. Komesar brigade bio je **Roko Huljev**. Prvoborac iz Dalmacije. Roko je bio veoma blag čovjek. Visok, crn, veoma ljubazan. Omladinski rukovodilac bio je **Mate** poručnik po činu. Bilo je tu još oficira, ali sam ih zaboravio. Komandant Brigade bio je **Jere Šupe**, potpukovnik rodom iz okolice Šibenika. Načelnik Štaba bio je major **Lopičić**. Ostalih se ne sjećam.

Otišao sam u četu protivtenkovskih pušaka. To je bila četa pri štabu Brigade. Samostalna. Komandir čete bio je poručnik **Duletić**. Duletić je bio rodom iz Crne Gore. Bolešljiv. Prvoborac. Vidio sam ga svega par puta. Stalno

je bio na bolovanju ili liječenju. U četi je oficir, potporučnik komadir prvog voda. Dalmatinac. Zaboravio sam mu prezime, i još jedan podoficir, stariji vodnik.

Brzo po upoznavanju počeo sam sa radom. Bio sam pun sebe. Mislio sam da znam više no ostali koji nisu bili školovani ili su završili kratke kurseve.

Četa je imala više **protivtenkovskih pušaka**. To su bile puške sovjetske proizvodnje. Kalibar 12 milimetara. Dugačke cijevi. To su bile puške koje smo dobili još u toku rata. U mojoj ratnoj brigadi sva četa je imala jedno do dvije takve puške u naoružanju. Navodno su bile veoma efikasne. Znam da ih ni u toku rata nismo upotrebili.

Pored političke nastave preuzeo sam i **organizaciju vojne obuke**. Vojni program mi je bio blizak jer sam to dobro izučio u Učilištu. Vodio sam četetu na obuku i sa obuke. Nastojao sam da vojnici u prolazu kroz Šibenik pjevaju. U jedinici je bila veoma dobra atmosfera.

Politička nastava mi je bila laka. Tada su za političke časove održavane zajedničke pripreme svih komesara jedinica. Morali smo na pripremu kojom je rukovodio neko iz političkog odsjeka brigade da donesemo napisan koncept. To je za mene bila igra. U to vrijeme po programu je bio NOR. To sam sve znao napamet. Na jedan od časova došao je Mate. Ja sam čas pripremio po svim pravilima. Imao sam mnogo šema, skica i sl. Mate je bio oduševljen načinom kako ja obrazlažem gradivo. To se brzo pročulo u Brigadi.

Hranili smo se u menzi koja se nalazila u **Domu JNA** koji je bio na glavnom trgu. Tu sam upoznao sve starešine. Većina starešina bila je iz Dalmacije. Oni su negovali lokalni dalmatinski narečaj. U menzi je hrana bila dosta dobra. Najviše je bilo hleba i to bijelog.

Smjestio sam kod jedne udovice u blizini nekadašnje Ludnice. To je bila postarija veoma ljubazna žena. Taj smještaj mi je preporučio komandant jednog bataljona kapetan **Pavle Pašćanović**. Pavle je bio poreklom iz Vojvodine. Veoma visok, jake konstrukcije. Dobro je igrao fudbal.

Ubrzo sam se razbolio. Bilo je mnogo komaraca, posebno vrsta malih komaraca tzv. papatači. Rekoše mi da sam dobio **papatači groznicu**. Izgubio sam apetit, oslabio i iznemogao. To je trajalo nekoliko dana. Gazdarica i Pavle su brinuli oko mene. Ko jednom preboli papatači groznicu postaje imun na tu vrstu bolesti.

Moja gazdarica **Marica Šeper** bila je udovica. Srednjih godina. Vesela. Mene i Pavla „pazija“ kao da smo joj djeca. Posebno se brinula kada sam se razbolio. Kuvala mi je čaj, juhu. Tada, za vrijeme bolesti nisam imao volje za jelom. Čudna je to bolest, papatači groznica.

Da li je kuća u kojoj smo stanovali bila vlasništvo Marice, ne znam. Imao sam sobu na spratu. Kuća je bila u ulici Matije Gubca broj 37. Preko puta moje sobe bila je zdravstvena ustanova – **Bolnica za umobolne**. U dvorištu prema našoj kući bilo je žensko odeljenje. Velika vrućina. Žene su bile preko dana u dvorištu. Bile su bez odjeće, potpuno nage. Kada bi se ja pojavio na prozoru svašta su izvodile. Bilo je mučno gledati ta stvorenja koja nisu znala ko su, šta su i kako se ponašati. Izbjegavao sam da se pojavljujem na prozoru. Kasnije je bolnica iz Šibenika preseljena na otok Ugljan.

Jedan od komandanata bataljona bio je kapetan **Ivan Benuzi**. Rodom je bio iz Istre. Sviđalo mu se kako ja organizujem obuku. Pripremala se vježba desanta na lokaciji kod Primoštena. Benusi je insistirao da ja vodim po četetu na vježbi.

Cijelom vježbom rukovodio je načelnik štaba VPZ Šibenik **Ivo Purišić**. Purišić je bio ratni komandant brigade. Kasnije je postao Komandant mornarice.

Jere je volio **vježbe desanta**. Natjerao nas je da skačemo u more blizu obale. Imao sam novo odijelo i nove čizme, ali izlaza nije bilo. Moralo se skakati u vodu. Brzo smo obavili zadatak. Uveče smo naložili vatru i pored nje se sušili. Vojnici su jeli suhu hranu kao i mi starješine.

Ponekad smo išli na **vježbu u pravcu slapova Krke**. Pred rodnim selom Šupe je bio dao uzbunu i naredio da u borbenom poretku uđemo u njegovo rodno selo. Čuli bi kako seljaci pričaju „vidi našeg Jera, komanduje ogromnom vojskom“.

U Šibeniku je bila locirana i **Flota RM**. Tu sam upoznao komesara Flote **Branka Mamulu**. Mamula je bio rodom iz Korduna. Tada je bio u činu kapetana II ranga /kapetan fregate/. Kasnije je Branko postao pomoćnik komandanta RM za političke poslove, da bi postao komandant Mornarice, Načelnik Generalštaba JNA i na kraju Ministar za narodnu odbranu Jugoslavije.

Komandir čete se više nije pojavljivao. Potporučnik **Garbo** i ja rukovodili smo **cjelokupnim radom u četiri** uz pomoć četiri podoficira.

Jedinica je bila šarolika po sastavu. Uglavnom seljaci i radnici. Bio je samo jedan intelektualac – Jevrej po nacionalnosti. Imao je oko dvadesetosam godina.

Angažovao sam se na organizaciji cjelokupne obuke. Pored političke nastave održavao sam i dosta stručnih časova. Posebno sam vodio računa o pripremi ostalih starješina za vojnu obuku. Rukovodio sam i partijskom organizacijom. Vodio računa o radu omladinske organizacije.

U to vrijeme bile su veoma **raznolike forme rada**. Pored zaduživanja članova partije i SKOJ-a za ostvarivanje obuke, razvijanje dobrih odnosa, osnivani su aktivni agitatora koji bi mojim instrukcijama obavljali razne zadatke u vezi političkih zbivanja, odnosa među vojnicima, zatim je postojao kulturno prosvjetni odbor koji se starao o radu sa nepismenima, pisanju, odnosno izdavanju zidnih novina, priredbama i drugo.

Trebalo je rješavati svakodnevne probleme ljudi, ponekad poremećene međusobne odnose, potrebe ljudi itd. Na komandira čete smo zaboravili. On se nije interesirao za četnu, a ni mi za njegove lične probleme. Svega jednom je došao u četnu i to sa svojom suprugom jer mu je trebala neka potvrda i više nikada ga nismo vidjeli.

U četni je bila velika većina vojnika kojima je završavao vojni rok i u oktobru su trebali otići iz vojske. Vojni rok je tada bio dvije godine i ti vojnici su jedva čekali da se završi njihova obaveza i da odu kući. To se odražavalo i na njihov odnos prema obavezama.

Često sam dolazio u jedinicu rano ujutro, ostajao do kasno uveče. Razgovarao sam sa ljudima, pokušao im pomoći koliko se to moglo.

Bio sam veoma angažovan. Nisam to radio da bi se svidio pretpostavljenima. Prosto sam smatrao da je moja dužnost da budem što više u jedinici, da jedinica bude osposobljena za svoje zadatke.

Bilo je i mučnih trenutaka kada je trebalo ljude kažnjavati zbog raznih propusta, kao zakašnjanje iz grada, međusobne svađe i tuče i raznih nestašluka. Pokušao sam te probleme rješavati bez vikanja, presije nad ljudima, ali ponekoga sam morao i kazniti.

Teško mi je palo kada sam saznao za **hapšenje i suđenje pojedincima iz moje jedinice**: vojnik Jasinger je osuđen 6 mjeseci zatvora, Radović Milivoje na tri godine zatvora, Stojić Aleksandar na šest mjeseci zatvora. Svi zbog toga **što su bili u toku rata u četnicima**. Kod tih ljudi za vrijeme boravka na odsluženju vojnog roka nije se moglo primijetiti da su neprijateljski raspoloženi prema državi. Radili su savjesno svoj posao. Njihovo hapšenje i suđenje bilo je izvršeno na osnovu optužbi iz njihovih mjesta. Nas bi samo obavijestili da su zbog neprijateljskog djelovanja i ponašanja u toku rata uhapšeni i osuđeni. Kada bi o tome obavijestili ostale vojnike, među njima je bilo čuđenja.

Moj rad je bio zapažen. Predložen sam za vanredno unapređenje. No predlog nije prihvaćen zbog toga što sam već te godine po završetku školovanja unapređen, te nije bilo moguće da dobijem viši čin iste godine. Stevo me je obavijestio da sam predložen za unapređenje, a isto tako i da prijedlog nije prihvaćen.

Povodom **krize oko Trsta** u cijeloj zemlji su organizovane **demonstracije**. Sve starešine dobile su zadatak da pripreme jedinice za učešće na demonstracijama. Pripremili smo vojnike za izvikivanje parola kao: „Trst je naš! Ne damo Trst!“ itd. Jedinica je išla organizovano na **miting** koji se održavao na glavnom trgu u Šibeniku. Vojnici i starešine nisu smjeli imati opasače. Brigada je organizovano krenula iz Šubićevca. Bili smo veoma glasni. Vukali smo iz svega glasa. Poslije mitinga vratili smo se u kasarnu.

Pred kraj godine došlo je naređenje da jedan dio starešina ide u **Pulu u Regrutni centar** radi prijema regruta mornara. U toj grupi bio sam i ja.

Slobodno vrijeme imao sam samo navečer, i nedeljom. U to vrijeme radilo se dvokratno. Dio nastave održavan je popodne. Sastanci i nastava sa starešinama održavana je poslije večere.

Prvog dana navečer otišao sam sa jednim od drugova na korzo. **Korzo** je bio na glavnom trgu. Cijeli Šibenik bi se tu sjatio. Starije žene bi sjedile ispred crkve i motrile na mlade. Obično bi **klapa** sastavljena od Šibenčana, pjevala dalmatinske pjesme. Lijepo su pjevali. Mi smo bili iznenađeni velikim brojem lijepih djevojaka. No na korzu nisu se mogla sklapati poznanstva. Djevojke su ozbiljno ili uz kikut šetale, i kao nisu obraćale pažnju na poglede koji su im upućivali momci.

U Šibeniku je bila učiteljska škola. Mnogo učenica te škole bilo je na korzou. Upoznao sam jednu lijepu učenicu te škole. Počeli smo izlaziti, ali tu idilu je prekinuo moj odlazak u **Mornarički školski centar u Pulu** i više nikada je nisam vidio ni o njoj išta čuo.

Subotom uveče ili nedeljom išao bi u **Omladinski dom na igranku**. Pričali su da treba biti oprezan, da su Šibenčani agresivni i ljubomorni na vojna lica. Nikada nisam došao u sukob na tim mjestima.

Šibenik nije u okviru luke imao plažu. Na kupanje su Šibenčani išli na **Jadro**, mjesto van luke. Putovalo se oko pola sata brodom i uzanim kanalom se stiglo na Jadro. To je bilo omiljeno izletišta i kupalište. Bilo je mnogo svijeta. Plaža je bila uređena i na tom mjestu bilo je restorana i mogućnosti da se čovjek osvježi. Išao bi u društvu prijatelja.

Došao je dan da napustim Šibenik. Otputovali smo vozom za **Pulu**, preko Zagreba i Ljubljane. Dosta daleki put. Svratio sam i do svojih u Zagrebu.

Tako je završen moj rad i boravak u Šibeniku. Više nikada nisam svratio u Šibenik. Brodovima bi plovili pored Šibenika, ali nismo svraćali. No bio sam u Vodicama i okolnim mjestima u blizini Šibenika.

Dom armije je bio u lijepoj zgradi na sjevernom dijelu glavnog trga. U Domu je bila i menza. U menzi se pripremao ručak i večera, a u zamjenu za doručak dobijali smo u naturi brašno, šećer i druge namirnice. Dizao sam se rano i nije me bila volja da spremam doručak, te sam sve te namirnice poklonio gazdarici koja je bila presretna, jer u to vrijeme još uvijek se živjelo oskudno i dobijale namirnice na karte.

Blagajnica u menzi bila je supruga **Purišića**. Još uvijek je bila odjevena u vojničku uniformu sašivenu od engleske uniforme. Mlada lijepa žena. No dosta godina kasnije razveli su se. Ivo je bio veliki švaler. Pored žene uvijek je imao neku ljubavnicu.

Moja mjesečna **plata** bila je za one uslove veoma dobra. Primao sam kao komesar čete oko 4.800 dinara. Mjesečno sam za hranu u menzi plaćao oko 2.000 dinara. Baki sam slao redovno novac. Od prve plate poslao sam Baki, Ruži i dug od 1.500 dinara mami. Zadužio sam se za vrijeme boravka na odsustvu u julu.

Moja plata bila mi je dovoljna da podmirim sve troškove. Nisam pušio ni pio. Civilno odijelo nismo smjeli nositi, pa nisam imao potrebe da kupujem civilnu garderobu.

Imao sam samo jedno **vojničko odijelo**, koje sam nosio svaki dan na posao, na obuku i u šetnju. Poručio sam novo odijelo preko vojne trgovine, ali zbog odlaska u Pulu nisam ga podigao. Morao sam ulagati velike napore da budem uredan i čist, i u tome sam uspijevaao.

Na oficirskoj bluzi morali smo nositi odlikovanja. Tada još nije bilo vrpce za odlikovanja. Na lijevoj strani imao sam **Orden zasluga za narod III reda**, a na desnoj **dva ordena za hrabrost**. Ordeni za hrabrost bili su dosta rijetki, a ja sam imao dva, što je pobuđivalo veliki interes. Kao jedan od rijetkih odlikovanih sa dva ordena za hrabrost, **imam čast da se moje ime i podaci o posjedovanju dva ordena nalaze u Muzeju revolucije u Beogradu.**

*Ovo je jedna od rijetkih fotografija
Slikao sam se u Puli početkom 1948. godine*

Na slici se vide odlikovanja. Oznake činova. Imao sam epolette sa jednom zvjezdicom, što je bio čin potporučnika /drugi čin oficira/. Kasnije, u toku 1948. godine ukinut je čin zastavnik, te je prvi čin bio potporučnik, pa poručnik, kapetan i kapetan I klase. Ja sam promjenom činova prišio još jednu zvjezdicu.

U toku **1948.** godine, originalna odlikovanja zamjenjena su odgovarajućim vrpcama. Bila je obaveza nositi svakodnevno vrpce. Odlikovanja su bila obavezna da se nose na dan državnih i vojnih praznika.

Bluza je bila zatvorena. Ispod se nosila košulja. Zakopčavala se sa jednim redom limenih dugmeta. Na krajevima okovratnika bila je oznaka roda vojske. Kao pješadinac imao sam dva romba crvene boje, i tako zavisno od roda /artiljerci crno itd/.

U Domu armije održavane su subotom i nedeljom **igranke**. Svirao je vojni orkestar. Povremeno sam išao na te igranke, ali više sam volio ići u domove gdje je igranke organizovala omladina, gimnazijalci, učiteljska škola i drugi.

Nosio sam dosta **veliku frizuru**. Jednom mi je palo na pamet da kosu ne češljam, već da je prstima formiram. To je bila ružna frizura, ali meni se svidjela. Zbog toga sam imao neugodnosti. Bili smo na sastanku u velikoj Sali u štabu brigade. Sala je bila puna oficira. Ja sam bio u sredini prisutnih. Kako me je zapazio potpukovnik Šupe nije mi jasno, možda me je vidio prije. No glasno me prozvao „hej vi potporučniče, kakvu to frizuru imate, dajte se sredite“. Bio sam iznenađen i pomalo posramljen. Poslije toga redovno sam se češljao i pazio na frizuru.

Družio sam se uglavnom sa mojim školskim drugovima kojih je bilo nekoliko u brigadi. Po službenoj dužnosti imao sam dosta susreta sa ostalim starešinama. Komesari su imali svake sedmice kolektivne pripreme za teme koje su održavane za vojnike, a posebne pripreme su bile za debatne sastanke za starešine. Bili smo podijeljeni po grupama. Mi iz prištapskih jedinica bili smo svi zajedno ili u grupi sa dijelom oficira iz Komande brigade. Za vojnike postojao je program političkih tema. Na prvom mjestu bile su teme iz NOR-a, zatim aktuelne teme iz razvoja zemlje, izgradnje socijalizma, te međunarodnih događaja. Predavanja za starješine održavali su članovi političkog odelenja brigade i Komande Zone. Kasnije su organizovane debate. Meni je sve to bilo poznato i lako. Mnogo sam čitao političku literaturu i lijepu književnost. Bio sam čest posjetilac biblioteke. No imao sam i znanja iz završene škole.

Bili su organizovani i **časovi stručne obuke oficira**. Na tim časovima mi iz Učilišta smo briljirali. Imali smo mnogo više znanja od oficira koji su do tada završili kurseve ili bili bez škole. Pomalo smo bili uobraženi, pa i podcjenjivali smo straješine koji nisu imali Akademiju. Jedan nas je - **Kukolj**, komesar jedne čete, **nazvao kokotima**. Kada mi je rekao kako se ponašamo kao kokoti na korzou i na nastavi, malo sam se zamislio i počeo realno gledati na život. Jedan veći dio oficira bio je iz Dalmacije. Pomalo me je smetao njihovi lokalni narečaji, stalno ponavljanje „ča, ća“.

Ipak s **vremenom sve se smjesti na svoje mjesto** i ljudi, pa i ja, počinju misliti realno i ne potcjenjuju druge. Mada mi je dugo ostala crta da kritički gledam na neke drugove koji su imali visoke činove, a malo znanja. To se naročito manifestovalo na opšte obrazovnim časovima koje smo imali u jedinici i u Gimnaziji.

Gimnazija u Šibeniku je stara školska ustanova. To je veoma lijepa višespratna zgrada. Nalazi se na istaknutom mjestu u centru Šibenika i vidljiva je kada se uplovljava u luku, a i često je na razglednicama.

Na tim časovima pojedine starješine nisu bile u stanju da prate predavanja ni da savladaju gradivo.

Volio sam ići na **igranke** koje su priređivale škole – Gimnazija i Učiteljska škola. **Tada sam imao 22 godine**. Nisam bio mnogo stariji od učenica starijih razreda, a bilo je i djevojaka koje su zbog rata izostale, pa su nastavile školovanje malo starije od svojih drugarica u pojedinim razredima.

Na jednoj igranci u Učiteljskoj školi upoznao sam učenicu trećeg razreda učiteljske škole. Imala je oko osamnaest godina. **Nada** je bila iz okoline Šibenika. Srednjeg rasta. Crnka. Veoma lijepa. Nosila je tamno plavu suknju i bluzu ili kaputić. Izgleda da je imala samo to jedno odijelo, jer sve do mog odlaska iz Šibenika uvijek je bila u toj odjeći, kao i ja mojoj jedinoj uniformi. Bila je to kratka idila. Poslije mog odlaska iz Šibenika nismo se nikad sreli. Učenice te škole bile su kao vojnici. Stalno su bile u školi i đačkom domu i dobile bi dozvolu za izlaz subotom ili nedeljom. Tako da nisam imao prilike ni da joj se javim kada sam odlazio.

Vojnici su imali **kupanje u luci**. U sjevernom ili sjeverozapadnom dijelu luke vodili bi ih na kupanje poslije ručka. To je za njih bilo veoma dobro i zabavno. No to je bio pusti dio luke i nije bilo na kupanju civila. Obala je bila veoma neuredna, ali more je bilo čisto, pa su vojnici uživali.

Povremeno sam bio **dežurni** u Brigadi i Garnizonu. U Brigadi smjenjili bi se kod načelnika štaba majora **Lopičića**. Bio je visok naočit čovjek. Crnogorac. Imao je običaj da prilikom smjene ispituje novog dežurnog odredbe iz Pravila službe o dežurnom u jedinici. Prvi puta na smjeni imao sam veliku tremu. Prosto sam bio uplašen, jer sam se bojao da se ne osramotim. No iako sam dobro poznao Pravila službe, prije smjene dobro sam ponovio odredbe o dežurstvu u jedinici.

Kao dežurni do pola noći sam obilazio jedinice. Dežurni oficiri u bataljonima predavali bi mi raport. Vršio sam rutinsku kontrolu u spavaonicama itd.

U Garnizonu sam rjeđe dežurao, jer je bilo mnogo oficira koji su se mijenjali. Primopredaja dužnosti vršila se kod dežurnog operativnog Zone. To su bili uglavnom mornarički oficiri i nisu patili od formalnosti kao mi pješadini. Obilazio sam garnizon u pratnji vojne patrole. Bio je to dosadan posao. Dežurni garnizona nije imao ništa sa unutrašnjim poslovima u jedinicama. Njegova nadležnost je bila u gradu.

Stevo Kovačević volio je **fudbal**. Jos u toku rata kao komesar bataljona, a naročito odmah po završetku rata, organizovao je nogometni tim. U Brigadi je bio zainteresiran za susrete oficirskih timova Brigade i Štaba Zone.

U Zoni je pored ostalih igrao i načelnik štaba **Purišić**. Ja sam se prestao baviti fudbalom po dolasku u parizane. U Učilištu nisam bio zainteresiran da igram fudbal. Stevo me je nagovorio da se uključim u tim Brigade.

Pored Steva, u našem timu igrao je poručnik **Trlaja**. Veoma dobar igrač. Rodom iz Šibenika. Igrao je aktivno u timu Šibenika. Šibenik je u to vrijeme bio veoma dobar tim. Igrali su u Drugoj ligi. Dobro je igrao i **Pavle Pešćanović**.

Igralo se na igralištu pored Komande Zone u jogoistočnom dijelu Šibenika. Mislim da se to mjesto zvala **Mandalina**. To je bilo i igralište mjesnog kluba Šibenik.

Do Mandaline smo doputovali brodicom. Inače se do Komande Zone išlo pješice. To je udaljenost od nekoliko kilometara.

Pobijedili smo tim Komande Zone i bili smo presretni. Poslije toliko godina pauze, dosta dobro sam igrao i zauzeo stalno mjesto u timu.

Poseban događaj bilo je **gostovanje SD Partizan iz Beograda**, tada jednog od najboljih fudbalskih timova Jugoslavije. U tom timu igrali su **Zlatko Čajkovski**, jedan od najboljih fudbalera svih vremena Jugoslavije. Zlatko je bio moj školski drug iz građanske škole u Zagrebu. Sa mnom u razredu bio je njegov mlađi brat **Željko** igrač ranije HAŠK-a, a u to vrijeme Dinama iz Zagreba. Pored Zlatka u Partizanu su igrali veliki asovi Jugoslovenskog fudbala: **Brozović, Glazer, Dubac** i drugi.

Partizan je bio gost Šibenika. Naravno da smo svi bili na utakmici. Pored starješina, utakmicu su posmatrali i vojnici. **Šupe Jere** bio je Hajdukovac i veliki ljubitelj fudbala.

Bila je to dobra utakmica, ali ipak razlika u klasi bila je velika. Šibenik je izgubio, ali njegovi igrači su se trudili i dosta dobro igrali.

Ta utakmica bila je svojevrsni događaj za sve nas i danima se komentarisalo o utakmici.

Iz Šibenika sam se dopisivao sa mojima u Zagrebu, zatim sa Cocom. **Ivan Ohnjec** koji je bio pitomac u Vojno pomorskoj akademiji u Divuljama. No **Coco** nije izdržao do kraja, napustio je Akademiju krajem 1948. godine i tražio drugi put u životu.

Redovno sam se dopisivao sa **Mustafom Ejupi** mojim školskim drugom. Mustafa je došao u Mornaricu kada i ja. Međutim, odmah je premješten u list „**Čuvar Jadrana**“ i postao novinar. Ubrzo je poslan na kurs u Novinarsku školu. Poslije kursa smo se često viđali za vrijeme mog boravka na kursu u Splitu i prilikom službenog boravka u Splitu.

Mustafa je krajem 1948. godine napustio Mornaricu. Demobilisan je, te je radio kao novinar. Kasnije je bio dopisnik TANJUG-a iz Moskve.

Pored dužnosti komesara čete bio sam i **sekretar partijske ćelije**, kako se tada nazivala osnovna organizacija KPJ. Rad partijske organizacije bio je usmjeren na podsticanje ljudi na izvršavanje zadataka. Briga o moralnim kvalitetima pojedinaca, zalaganju na nastavi.

Gotovo sve od službenih zadataka do privatnog života bilo je u nadležnosti partijske organizacije.

Doslovno prepisujem **dnevni red** za jedan od sastanaka:

1. Nezalaganje članova Partije kod izvršavanja zadataka
2. Razno

Na sastanku su podvrgnuti kritici svi oni koji se po mom mišljenju nisu dovoljno zalagali u izvršavanju svakodnevnih zadataka. To su bili zadaci na savlađivanju obuke, u radu sa nepismenima, radu grupe agitatora itd. Danas vidim da je to bio svojevrsni pritisak na ljude da daju što više u jačanju jedinice.

Interesantna je bila **uloga grupe agitatora**. To je bila grupa koju su sačinjavali najbolji članovi KPJ i SKPJ-a koja je imala zadatak da utiče na ostale da što bolje obavljaju svoje zadatke.

Na primjer na jednom od sastanaka grupe agitatora bili su postavljeni ovi **zadaci**:

1. Uticati na vojnike da čuvaju svoju opremu,
2. Upozoriti dežurne čete da moraju glasno raportirati,
3. Agitovati da se vojnici založe za što bolje gađanje,
4. Uticati na čistoću klozeta,
5. Uticati na čistoću prostorija,
6. Ukazivati na štetnost pušenja u kasarni,
7. Uticati na pojedince da više vode računa o ličnoj higijeni,
8. Poboljšati kulturni rad i fiskulturu.

U aktivu agitatora bili su u našoj četi:

- Velibor Nikolić,
- Dragutin Jovanović,
- Dušan Đokić
- Stanoje Lukić,
- Ivan Zajec,
- Velimir Antić.

Ti vojnici bili su produžena ruka starješina i imali su obavezu i ovlaštenje da ukazuju drugovima vojnicima na sve njihove nepravilnosti. Mnogi su taj zadatak veoma odgovorno i strogo provodili. No to je stvaralo pritajenu netrpeljivost prema tim vojnicima u četi i imalo uticaja na jedinstvo kolektiva.

Da bi što bolje obavljao dužnost, pravio sam u grubim crtama dnevni plan rada.

Evo kako je izgledao **jedan moj radni dan**:

6.08.1947. godine:

- doći na ustajanje, prisustvovati fiskulturi /jutarnje vježbanje vojnika/
- obići prostorije poslije uređenja
- za vrijeme doručka pregledati konspekte podoficirima /konspekt za održavanje stručne

- nastave/
- prisustvovati jutarnjem pregledu (pregled opreme i odjeće)
  - pregledat knjige /knjiga dežurstva i drugo/
  - otići na sastanak u III odsjek /dogovor o demobilizaciji vojnika/
  - poslije sastanka pročitati novine
  - otići na pripremu komesara u vezi teme za političku nastavu
  - poslije ručka otići do Gruje i u zadrugu (zadruga za prodaju vojne opreme) Grujo moj drug iz Učilišta
  - prisustvovati radu čitalačkih grupa, održati informacije o političkim dnevnim događajima
  - informisati o pohvalama
  - skupiti članarinu za KPJ i SKOJ
  - održati sastanak sa agitatorima
  - održati sastanak sa kulturnim odborom
  - otići u grad na korzo
  - prisustvovati večerju
  - početi čitati knjigu od Aragona (naslov sam zaboravio) itd.

U obavljanju dužnosti bio sam dosta krut, ali po prirodi nisam bio grub. Odgovorno sam obavljao i izvršavao svoje obaveze i zahtijevao da i drugi budu odgovorni. Malo sam kažnjavao. Oslanjao sam se na primjedbe, prekore, razgovore, za članove KP i SKOJ-a iznošenje njihovih grešaka na sastancima i sl.

Ustvari, pekao sam zanat i sticao potrebna iskustva kao starješina.

Sticajem okolnosti **moja daljnja karijera nije bila komandna već politička i kasnije potpuno upravna.**

Dužnosti komesara čete u Šibeniku bila mi je dragocjena, jer nisam imao komandira, već sve poslove, i političke kao i komandne, lično obavljao.

Kasnije sam bio omladinski rukovodilac puka i Zone. To su bile visoke političke dužnosti, ali ne i komandne. Jedno vrijeme bio sam komesar Lučkog odreda Boke i komesar Odreda torpednih čamaca. Sve ostale dužnosti bile su čisto političke. Kao pomoćnik komandanta Artiljerijske grupe, Bataljona za vezu, Divizionu desantnih brodova, Flotile patrolnih brodova i Vojno pomorskog sektora Boka, pored neposredno potčinjenih, imao sam upravnu dužnost i obavljao je pored komandanata i vojnih organa.

U **Pulu i Mornarički školski centar** privremeno sam premješten u **oktobru 1947.** godine. Mnogo nas mlađih ljudi upućeno je radi prijema i obuke regruta mornara. Pristigle su prve generacije regruta mornara, koji su po završenoj obuci trebali popuniti brodove i mornaričke jedinice.